

## HORVÁTH VIKTOR

1910–1981

Horváth Viktor hamvait körül állván, szomorú kötelesség, elmulaszthatatlan kötelességünk, hogy az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai, állami és társadalmi vezetői nevében, a hozzátartozók bizalmából: a szeretett család nevében is, elköszönjünk halottunktól.

Búcsúztunk már Tőle. Évekkel ezelőtt, amikor kivált az aktív szolgálat kötelekéből. Akkor már elmondtuk: hogyan hagyja keze nyomát a könyvtár két évtizedének történeti alakulásán.

Annak idején még nem váltunk el végleg, számoltunk továbbbi tevékenységével, számítottunk hozzáértő közreműködésére. Nem is csalódtunk, értékes volt még pár évig a nyugállományú kolléga szakértelme számunkra.

Amikor 1974-ben nyugdíjba vonult, nekem jutott a megtisztelő küldetés: elkísérhettem őt a pályáját méltányoló kitüntetés, a Munka Érdemrend arany fokozatának átvételére. Ekkor avatott be terveibe. Azokba, amelyek reálisnak bizonyultak, amelyeket még megvalósított. Ez az együttlétünk már kínálta személyisége alapvető jegyeinek felismerését.

Ma, az utolsó búcsúzáson teljesebb kép áll össze bennünk róla. Nemcsak a szolgálat, a szorgalom, a kötelesség, a szakértelem idéződik fel, hanem egy gazdag egyéniség képe, olyan egyénisége, aki rengeteg ismerettel gyarapította tudását, de ami ennél is több: akiben progresszív magatartással emelkedett, nemesedett a kulturáltság.

Ha Horváth Viktor megélt éveinek számát kerekén hetvennek vesszük, hiszen szerettei nem ünnepelhetik meg már vele együtt hetvenegyedik



születésnapját, szembeszökő, hogy életének éppen a fele, első harmincöt éve a „régí világban” telt el.

Hazánk „új világának” első perceiben, sőt, az új élet vajadásának véres napjaiban, a szabadságért folyó harcokban, küzdelmekben, akkor még életét is kockáztató döntésre jut, a bujkáló ország népének fiai közül azokhoz csatlakozik, akik új hazát akarnak kivívni, teremteni.

Döntése, fordulása becsületes, nyilvánvaló és szilárd. Maga mögött hagyja az értelmetlennek, üresnek és rendezetlennek bizonyult, ezért bukásra kárhoztatott rendszert, teljes és megmásíthatatlan fordulattal az értelmes, tartalmas, új rend alakítása, a jövő társadalma szolgálatába áll. Katonai szolgálatra behívatván, látja a szörnyű háborúba sodortatásunk esztelenségét, felismerve a háború igazi bűnöseit, 1945. februárban átmegy a szovjet csapatokhoz és jelentkezik a németek elleni harcba. Tagja a Budai Első Önkéntes Magyar Ezrednek, majd az 1. honvéd gyalogezrednek. A felszabadulás első évének szeptemberétől pedig tagja a társadalom vezetésre hivatott, szervezett erejének.

1945-től 1953. május végéig hivatásos katonai szolgálatban áll. Alezredesi rangfokozatban helyezik tartalékos tiszti állományba. Az ebből az időből származó kitüntetései — a Budapest Felszabadulásáért elnevezésű szovjet emlékérem, a Magyar Szabadságrend Érdemérem bronz fokozata, a 48-as Díszérem, a Magyar Népköztársaság Érdemérem arany fokozata — bizonyítják többoldalúan helytállását.

A felszabaduláskor harmincöt éves érett ember magával hozza, átmenti a születő új közösségbe a minden bizonnal már megerősödött, kimerlett jellembeli tulajdonságait: igazságérzetét, szorgalmát, magatartásának tudatos, szívós, ám türelmes és szelíd jegyeit, a munkálkodásra mindig kész, kulturált vezetési stílust megvalósító személyiségét, vonzalmát a szervező és szerkesztő munkára.

1953. július elejétől 1974. december végéig az Országos Széchényi Könyvtár dolgozója: tudományos munkatárs, osztályvezető-helyettes, majd 1957-től nyugdíjazásáig osztályvezető.

Kapcsolata a világgal nyilvánvaló és szoros. Állandó természetközelen, valóságközelen él. Olyannak ismerték meg a nemzeti könyvtár munkatársai, de szélesebben a magyar könyvtári társadalom is, aki munkakörében: a Könyvelosztó élén, az Igazgatási osztály vezetésében, a Mikrofilmtár osztályvezetőjeként a rábízott munka ismereteit módszeresen gyűjti, tapasztal, kísérletezik, törekvése szüntelen és kíméletlen küzdelem az igényes munka feltételeinek biztosítására.

Horváth Viktor élete, útja példázza a többfelét megpróbálást. De a teljességet is abban az értelemben, hogy a rá bízott feladat végére is el akart jutni, és nemcsak a gyakorlatban, hanem elméleti síkon is felölelte módszeresen azt, amiben szerepe volt. Szakirodalmi munkássága keretében fel dolgozta a „Könyvek és könyvtárak államosítása Magyarországon” című témát, társszerzésben tanulmányt írt a tároló könyvtár kérdéskörében, foglalkozott a könyvtár kiadványainak ügyével, összefoglalta egy dolgozatban a magyar hírlapok mikrofilmezésének első öt évét.

Teljessé vált ez az élet, mert Horváth Viktornak kiemelkedő érdemei vannak a társadalmi munkában is. Az Országos Széchényi Könyvtárnak

nyolc éven át volt szakszervezeti titkára. Ezirányú tevékenységének marandó dokumentuma az OSZK-Híradó, amelynek felelős szerkesztője volt, s amelynek történetét és repertóriumát már nyugdíjas korában készítette el.

Szakmai vezetőként, társadalmi vezetőként is a közvetlen benyomásokra ügyelve nézte a világot és munkatársait is. A tárgyi, objektív világ iránt való érdeklődése sohasem csökkent. Az emberekről való ilyen nézetű gondoskodása legendásan ismertté vált. Magatartása természetes, előfeltevésektől tartózkodó, modora közvetlen volt.

Önmagáról alkotott képe — úgy gondoljuk — sorsszerű hivatástudatot tükrözött. Sem többre, sem kevesebbre nem tarthatta magát, mint amennyit felfogott a világból, mint amennyit hivatott volt teljesíteni a neki rendelt vállalkozásokból.

Egészségi állapotának hanyatlását tényként elfogadva, szomorúan és rezignáltan, de mégsem csalódottan mondta legutolsó éveiben, hogy új feladatokba már nem kezd. Joggal gondolhatta és őszintén reméljük: valóban úgy gondolta, hogy amit tett, nem volt kevés.

Bölcs életlátás, letisztult emberi tartás, közvetlenség, derű és mély humánus sugárzott lényéből. A szolgálat alázata az emberi méltósággal párosult. Nem csábította soha a hiúság. Nem kereste a rangot maga sem, nem a rangot becsülte másokban se. Akiket a szakmára tanított, nemcsak tudást, hozzáértést sajátítottak el Tőle, hanem emberséget, tisztességet, derűs, eleven érdeklődést a világ dolgai iránt.

Nem fogadjunk: a bizonyosság él mibennünk, hogy nemzedékeken át átöröklődik példája. Akik jól ismerhettük őt, azokban tiszta körvonalakkal áll elénk egész emberi alakja.

Ha majd az őt és minket követő nemzedékekben homályosul is a kép, de hivatásunk kiteljesedésében munkálkodásának tartalma és értelme elmaradhatatlan alkotó elemmé lényegül.

Teljes, töretlen és a munkahelyi közösségtől nem elütő volt az az élet, amelyet a legkisebb közösség, a család keretei között élt. Feleségében hűséges társra, küzdőtársra talált. A közel negyven évi együttélés olyan otthon teremtett, amelyben a közös munka, az egymás megbecsülésének légköre nevelte a családot, felnőtte, felelősen gondolkodóvá érlelte a gyermekeket.

Minket, akik egybegyűltünk, akik az elhunyt Horváth Viktor hamvai körül állunk, az a belülről fakadó kényszerítő erejű óhaj hozott ide, hogy elhalt hozzátartozónknak, barátunknak, kollégánknak, ismerősünknek, elvtársunknak a végső tisztességet megadjuk, az Országos Széchényi Könyvtár nevében is és családjá: felesége, fiai, lánya, menyei, unokái és testvére nevében is tisztelegjünk immár bevégzett életének, marandónak mutatkozó példájának.

*Havasi Zoltán*

*A temetésen elmondott beszéd rövidített szövege.*

